

PER ENSENYAR ELS CLÀSSICS

Pilar Garcia Aparicio

Les publicacions de l'Abadia de Montserrat, dins l'eclèctica i extensíssima¹ col·lecció «La Xarxa», edita —reedita, millor— l'obra *10 llibres catalans*². Es tracta d'un text amb una història editorial ben singular, que cal contextualitzar en dos fronts: per una part, en el fecund ambient de renovació pedagògica que viví Catalunya el primer terç d'aquest segle, i que culminà amb la creació, l'any 1936, del Consell de l'Escola Nova Unificada, institució que ja aleshores perseguia una escola nova, única, laica, gratuïta, amb coeducació i catalana, i, per altra, en l'esclat de la Guerra Civil espanyola i la repressió subsegüent. L'obra fou encarregada per la Generalitat l'any 1938 al seu autor, Alfons Serra Baldó, per servir de regal als xiquets catalans el dia de Sant Jordi de 1939. Amb l'entrada de l'exèrcit franquista a la ciutat de Barcelona, l'edició va desaparèixer, i aquesta de l'Abadia de Montserrat ha estat possible gràcies a un dels pocs exemplars localitzats.

10 llibres catalans es proposa, ni més ni menys, acostar la nostra literatura clàssica al món dels infants. L'autor, en una breu introducció, explícita el plantejament pedagògic de l'obra: «La categoria de bon lector no s'adquireix de cop i volta: demana per part d'aquell que aspira a ésser-ho un entrenament constant i un esforç de comprensió graduat...». (P. 10). Ara bé, ve a dir A. Serra, com que els infants no poden accedir a les obres dels clàssics tal i com foren escrites, cal que en facen un tast adequat al seu nivell maduratiu.

Alfons Serra selecciona, sense oblidar el seu destinatari, deu obres pun-

¹ La col·lecció supera amb escreix els cent volums i s'hi dona cabuda a obres de creació i de coneixements, d'autors catalans i estrangers, clàssics i actuals, etc.

² SERRA BALDÓ, Alfons: *10 llibres catalans*, ed. L'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1988.

tals de la història de la literatura catalana i les disposa seguint un ordre cronològic. Comença aquest amb Ramon Llull i el *Llibre de les bèsties*, que junt a l'episodi dels almogàvers catalans a Grècia, de la *Crònica* de Ramon Muntaner, dóna bon compte de la literatura catalana a l'Edat Mitjana, *Lo Somni* de Bernat Metge enllaça l'època medieval amb el Renaixement, on hi és l'obra poètica d'Ausiàs March i el *Tirant lo Blanc*. Amb un buit de tres segles, l'*Oda a la pàtria* de B.C. Arribau ens porta a la Renaixença. Verdaguer, Guimerà i Oller hi són amb *Canigó*, *Mar i cel* i *L'Escanyapobres*, respectivament. El capítol X, per últim, és un repàs a l'obra poètica de Maragall.

El nucli al voltant del qual es basteixen gairebé tots els capítols és una breu síntesi argumental de l'obra en qüestió o d'una part, cas de la *Crònica* de Muntaner. La producció dels poetes Ausiàs March i Maragall³, però, és objecte d'un succint repàs a temes, preocupacions, estil, etc. Aquests resums, que òbviament, cerquen d'atreure l'atenció del públic infantil per la via de la «historieta», venen emmarcats quasibé sempre per una part introductòria i per un final, a manera de conclusió.

Tot i ésser la trama de les obres allò que ocupa una major extensió en els breus capítols, els curtíssims fragments que els inicien i els tanquen assoleixen una importància cabdal, per tal com presenten l'autor —generalment en el moment de concebre l'obra que s'aplicarà tot seguit—, l'època històrica i literària que li tocà de viure, les seues vicissituds personals, el procedir literari, temes, estil, llenguatge, etc.

D'aquesta manera, *10 llibres catalans* es converteix en una aproximació a la història de la literatura catalana, des dels seus inicis fins el començament del segle XX, que, sense cedir en rigor, és susceptible d'interessar els infants. Indubtablement, una empresa d'aquestes característiques exigeix no sols uns coneixements pregons de la nostra literatura clàssica, sinó sobretot sòlides nocions pedagògiques i didàctiques per presentar-la als nens.

D'entre els diversos recursos que Alfons Serra posa en joc en pro del didactisme, destacarem l'establiment d'una estreta complicitat amb el lector, que aconsegueix mitjançant l'ús d'un narrador-autor, que s'hi fa present per implicar el lector amb frases com: «No t'oblidis...», «La narració que t'acabo de mostrar...», «Ja t'he explicat...» i d'altres. A més, el narrador deté, si ve al cas, el curs de la narració per tal de fer al xiquet aclariments de tipus literari o per explicar amb exemples, quan convé, sentiments subtils, propis del món dels adults. Així quan en l'episodi dels almogàvers

³ Alfons Serra en l'elaboració del capítol dedicat a Maragall combina al seu gust mots i sintagmes extrets literalment de l'obra del poeta. En certa manera, explica Maragall plagiant la seua poesia.

catalans de la *Crònica* de Muntaner diu:

Però no s'hi entreté massa i de seguida esdevé cronista. Un cronista és un narrador que explica fets contemporanis, que ha viscut directament o que coneix per referències fidedignes. (P. 22).

O, quan comentant els neguits d'Ausiàs March per la mort de la seua estimada Teresa, explica:

També deus haver experimentat uns sentiments semblants quan has perdut una cosa que estimaves molt. (P. 36)

Tot plegat produeix l'efecte d'una conversa entre narrador i lector, amistosa i, de vegades, potser paternalita.

Malgrat la constant preocupació d'Alfons Serra pel receptor (selecció d'obres, estructura dels capítols, didacticisme, llenguatge, etc.), creguem que *10 llibres catalans* no serveix, en general, ara i ací com a llibre de lectura per a xiquets de 8 a 14 anys, com es suggereix a la contracoberta de l'obra. Això no significa, però, que el text no siga aprofitable a l'ensenyament. Ben al contrari, *10 llibres catalans* pot interessar i agradar, com a tal, els escolars dels primers cursos de l'ensenyament mitjà, i, sobretot, pot esdevenir una valuosa eina de treball per als mestres de qualsevol nivell de l'E.G.B., en tant que proporciona un model a l'hora de presentar de manera motivadora i atractiva una obra literària, un autor, i, fins i tot, una època.

Amb *10 llibres catalans* constatem, una vegada més⁴, que els corrents didàctics més innovadors d'avui són deutors de les troballes pedagògiques dels primers trenta anys d'aquest segle. Fet i fet, aquesta obra connecta sobradament —¿fóra més lícit establir la relació a la inversa?— amb les darreres contribucions a la didàctica de la literatura a l'E.G.B. i B.U.P., publicades a casa nostra⁵. Primer, perquè l'objectiu fonamental que persegueix és l'ensinistrament del futur lector, i a més, perquè se situa en la línia d'acabar amb les prevencions que suscita la literatura clàssica entre els ensenyants, tot considerant que els clàssics aporten uns materials, que, amb les adaptacions i seleccions que calguen, poden interessar els nens.

⁴ Els treballs d'Alexandre Galí continuen editant-se a hores d'ara i gaudeixen de l'atenció i l'interès dels ensenyants.

⁵ Ens referim a obres com *Lletres de joc, Didàctica de la literatura a l'E.G.B.*, d'Assumpció Bernal i Carme Gregori, en ed. Bromera, Alzira, 1987, o *Curs de narrativa. Una proposta didàctica per a 3.ª de B.U.P.*, d'Antoni Espí i Tomás Llopis, en ed. Laertes, Barcelona, 1988, que rebutgen per poc motivador i per ineficac de cara a la formació dels escolars, l'estudi de la literatura com l'aprenentatge memorístic d'un enfilall d'èpoques literàries, autors i obres, i consideren que la introducció de la literatura a l'escola ha de tenir com a objectiu fonamental la consecució de bons lectors.

CURSOS
INTERNACIONALS
BENIDORM

Els processos de normalització lingüística a l'Estat espanyol actual

EDICIÓ A CURA DE RAFAEL ALEMANY FERRER

Ajuntament de Benidorm / Universitat d'Alacant